

Dwa dni rozmów liderów i liderek organów stanowiących samorządu o wyzwaniach przed samorządami terytorialnymi, potrzebie systemowego wzmocnienia pozycji radnych i rozwijania współpracy między organami władzy samorządowej, która jest niezbędna dla dobra wspólnego – w dniach 7 i 8 listopada w Gdyni odbył się 3. Krajowy Kongres Przewodniczących Rad Gmin, Powiatów i Sejmików Województw.

Już po raz trzeci Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Reguńskiego zorganizowała ogólnopolskie wydarzenie skierowane do przewodniczących rad gmin, powiatów i sejmików województw – przedstawiciele organów kolegialnych, które powinny odgrywać kluczową rolę w zarządzaniu sprawami publicznymi na szczeblu lokalnym. W ostatnich latach w obliczu postępującej recentralizacji państwa i jednoczesnego wzmocnienia pozycji władzy wykonawczej da się zaobserwować trend odwrotny. Jak temu przeciwdziałać, jakich rad potrzebują współczesne wspólnoty samorządowe, jaka jest rola tego organu w samorządowej układance – o tym dyskutowano 7-8 listopada w Gdyni.

Kongres Przewodniczących otworzyli przewodniczący Rady Fundatorów FRDL Jerzy Stępień, Marszałek Województwa Pomorskiego Mieczysław Struk oraz Prezes Forum Przewodniczących Rad Gmin i Powiatów Pomorza przy FRDL Kazimierz Okrój. Jak podkreślił Marszałek Mieczysław Struk: „Dobra współpraca między radami a zarządami na wszystkich szczeblach pozwala skutecznie odpowiadać na potrzeby mieszkańców i realizować długofalowe strategie rozwoju.” I dodał: „Kongres stanowi doskonałą platformę wymiany doświadczeń i inspiracji, które wzmocniają samorządność oraz podnoszą jakość zarządzania publicznego. Dla Pomorza to również okazja do zaprezentowania naszych doświadczeń w tworzeniu dialogu i partnerstwa w działaniu.” Samorząd Województwa Pomorskiego był partnerem strategicznym tegorocznego Kongresu Przewodniczących.

Na otwarcie drugiego dnia Kongresu uczestnicy wysłuchali wystąpienia Ministra Jacka Karnowskiego, Sekretarza Stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej, podczas którego mogli dowiedzieć się więcej o planach rządu w zakresie zmian w regulacjach samorządu i zadać kilka pytań Ministrowi w zakresie najbardziej istotnych wyzwań z punktu widzenia swoich jednostek.

Do kluczowych wątków tegorocznego Kongresu należało wzmocnienie pozycji rad i sejmików, możliwości zwiększania wiedzy i skuteczności działania radnych oraz budowanie współpracy.

Potrzeba systemowego wzmocnienia

Temat wzmocnienia pozycji rad i sejmików wybrzmiał już podczas pierwszego panelu Kongresu pt. „Rady i sejmiki organami wspólnoty samorządowej – jak budować więzi i współpracować z mieszkańcami?”. Jak podkreślali paneliści, wprowadzenie bezpośredniego wyboru wójtów, burmistrzów i prezydentów zachwiało równowagą w samorządzie i dziś centrum władzy samorządowej są właśnie władze wykonawcze. Tymczasem, jak zaznaczył Cezary Trutkowski, prezes Zarządu FRDL, Europejska Karta Samorządu Terytorialnego podkreśla, że samorząd terytorialny oznacza prawo i zdolność społeczności lokalnych do kierowania i zarządzania zasadniczą częścią spraw publicznych na ich własną odpowiedzialność i w interesie ich mieszkańców, a prawo to jest realizowane przez rady lub zgromadzenia, które mogą dysponować organami wykonawczymi.

W tej sytuacji kluczowe jest wzmocnienie pozycji rad i sejmików, by nie pogłębiać jednowładzwa na poziomie lokalnym. Przewodniczący są obciążeni wieloma zadaniami, jednak nie mają wsparcia administracyjnego na takim poziomie, jak ma to władza wykonawcza. To organy wykonawcze dysponują zapleczem eksperckim, bieżącą komunikacją i kontrolą nad kalendarzem decyzyjnym, podczas gdy biura rad są często niedoinwestowane i przeciążone. W takiej sytuacji przewodniczący są zdani na dobrą wolę

organu wykonawczego, który jest pracodawcą pracowników Biura Rady.

Do nierównowagi w samorządzie pomiędzy poszczególnymi organami, dochodzi także zagrożenie centralizacyjne. Jak podkreślali paneliści, istotne jest wzmocnienie możliwości współpracy międzygminnej, między gminami i powiatami, tak by realizacja poszczególnych zdań przez małe gminy mogła być wspierana przez jednostki w podobnej sytuacji.

Pozycję rad i powiatów mogłoby zwiększyć również np. odpolitycznienie nadzoru, gdyż w obecnej konstrukcji może on być wykorzystywany instrumentalnie, o czym była mowa podczas panelu dotyczącego postępowań nadzorczych i sądowoadministracyjnych z udziałem prawniczek: Katarzyny Szlachetko, Joanny Martyniuk-Plachy i Katarzyny Wypych.

Zwiększanie wiedzy i skuteczności

W dyskusji nt. konfliktów w obszarze planowania przestrzennego ponownie mocno wybrzmiał problem braku własnego zaplecza rady np. prawnego i brak budżetu, który rada mogłaby przeznaczać na ekspertyzy, obsługę prawną czy podnoszenie kwalifikacji. W obliczu wielu zmian w prawie wymagających wiedzy specjalistycznej, radni pozbawieni możliwości doksztalcenia się w temacie mogą mieć trudności z realizowaniem swojego mandatu. W tej sytuacji rolą przewodniczących jest wspieranie radnych, dawanie narzędzi, organizowanie pracy rady w taki sposób, by radni mogli w pełni w tych pracach w pełni uczestniczyć. Wspieraniem mogą być technologie takie, jak elektroniczne zarządzanie dokumentami, monitoring wizyjny podczas sesji czy rozsądnie stosowana sztuczna inteligencja.

Istotne dla utrzymania skuteczności radnych jest utrzymanie autorytetu rady. Jak podkreślała swoim wystąpieniu prof. Irena Lipowicz: „Wielkim wrogiem samorządu, jego organów jest utrata powagi obrad. To nie może być śmieszne. To jest władza wspólnoty”. W czasach, gdy każda wypowiedź może stać się memem istotne są umiejętności komunikacyjne i kształcenie się w tym kierunku, o czym przekonywali Jerzy Majka i Renata Nastańska w wystąpieniu „Skuteczna komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna przewodniczącego rady i radnych”. Uczestnicy podkreślali, że panowanie nad komunikacją podczas sesji rady również jest sztuką. Chętnie dzieli się swoimi sposobami wprowadzania większej odpowiedzialności za słowo np. poprzez możliwość wypowiedzania się radnych wyłącznie z mównicy.

Współpraca kluczem do sukcesu gminy

W panelu „ABC Sprawnego Biura Rady” wiele czasu poświęcono na rozmowę o współpracy. Był to także motyw przewodni większości pozostałych paneli. Jak podkreślano, kluczem do rozwoju gminy jest przede wszystkim dobra współpraca na wielu płaszczyznach: między radnymi, między radnymi a organem wykonawczym oraz między całym władzami samorządowymi a mieszkańcami. Otwartość w komunikacji i transparentność procesu decyzyjnego może być tym, co pozwoli na uniknięcie konfliktów, co podkreślano w panelu „Rola radnych w rozwiązywaniu konfliktów społecznych w planowaniu przestrzennym”.

Wobec zagrożeń współczesnego świata istotna jest również współpraca międzygminna. Jak wspomniała prof. Irena Lipowicz podczas otwarcia Kongresu, warto budować partnerstwa, warto mieć „cyfrowych bliźniaków”, którzy w sytuacji zagrożenia będą dla gmin wsparciem.

Krajowy Kongres Przewodniczących Rad Gmin, Powiatów i Sejmików Województw był miejscem, w którym może narodzić się współpraca. Uczestnikami Kongresu byli reprezentanci różnych opcji politycznych, których łączy troska o swoje społeczności lokalne, potrzeba zdobywania wiedzy i

Przewodniczący apelują o wzmocnienie rad i sejmików

Kategoria: Aktualności

Opublikowano: środa, 12, listopad 2025 15:10

Joanna Gryboś-Chechelska

Odśłony: 274

budowania pozycji organów stanowiąco-kontrolnych. Jak podkreślał Jan Kleinszmidt, Przewodniczący Sejmiku Województwa Pomorskiego: „To przestrzeń do wymiany doświadczeń między osobami, które na co dzień przewodniczą pracom rad i dbają o jakość procesu uchwałodawczego w samorządach. Kongres daje możliwość wypracowania dobrych praktyk, wzmacniających transparentność, odpowiedzialność i efektywność działań rad w całej Polsce.” Ożywione dyskusje towarzyszące panelom pokazują, jak istotne jest tworzenie takich miejsc spotkań przewodniczących rad i radnych, Kongres Przewodniczących to forum, które wspiera przedstawicieli organów stanowiących, daje wiedzę i narzędzia niezbędne do skutecznego i odpowiedzialnego sprawowania funkcji publicznych.

Związek Powiatów Polskich objął patronatem honorowym to wydarzenie.